

Kunnskapsminister Bård Vegar Solhjell og
Forsknings- og høyereutdanningsminister Tora Aasland
Postboks 8119 Dep.
0032 Oslo

Vår ref: car 1. desember 2008

Vedr. innspill til arbeidet med stortingsmelding om kompetansebehov for framtida

Innledning

Vi takker for anledningen til å synliggjøre Teknas synspunkter ift kompetansebehov i dialogmøtet i KD (27. oktober) og på fagseminaret (10. november), hvor Teknas generalsekretær fikk anledning til å formidle betydningen av tekna-fagene og virkningen av signalene som gis fra myndighetene ift rekruttering. Vi setter pris på den åpne prosessen som det her har vært lagt opp til. Tekna ønsker å være en aktiv bidragsyter i arbeidet med å kartlegge og dekke samfunnets behov for kunnskap og kompetanse generelt, og for realfagene spesielt.

Hvordan kartlegge og dekke fremtidige kompetansebehov

De store utfordringene vi står overfor i dette århundret innenfor områder som klima, helse, utdanning og fattigdom gjør at behovet for kunnskap og kompetanse akselererer i stadig høyere tempo. Det er viktig å sikre en bred og nyansert tilnærming når man søker å analysere og definere fremtidens kompetansebehov, herunder forskning. For å kunne danne seg et helhetlig og treffende bilde trenger vi kontinuerlige evalueringer og analyser, som også gjenspeiler ny utvikling - og som ikke bare tar utgangspunkt i det eksisterende. Sistnevnte er etter vår mening den største svakheten med SSBs fremskrivningsmodell. Det er også viktig å få oversikt over de ulike aktørene i kompetansemarkedet, samt å kartlegge deres roller, behov og samspillet dem i mellom.

Tekna mener at følgende punkter vil bidra til dette:

- bred og nyansert tilnærming ved innhenting av grunnlagsdata
- bedre dynamikk, samspill og sammenheng mellom arbeidslivets behov og utdanningstilbud
- langsiktig, kontinuerlig og målrettet satsing på kunnskaps- og kompetanseutvikling på alle nivåer og områder både i utdanningssektoren og arbeidslivet og gjennom hele livsløpet

Sikre tilgang på relevant kompetanse

Det innebærer store utfordringer å sikre rekrutteringen til høyere utdanning og tilgangen på egnet kompetanse i årene fremover, og Tekna mener derfor at det er nødvendig å igangsette og ta i bruk ulike tiltak og incentiver for å oppnå dette. For å kunne ta de riktige valgene mht hvilke tiltak som skal

prioriteres trenger vi mer kunnskap, bla. om hvilke faktorer som påvirker unges valg og bortvalg av utdanning og karriere.

Vi vet allerede at læreren er en av de mest betydningsfulle faktorene for elevenes læringsutbytte. Faglig dyktige og engasjerte lærere, på alle nivåer i utdanningssektoren, er både en sterk inspirasjonskilde og en sterkt medvirkende motivasjonsfaktor for å få elevene til å velge høyere utdanning.

En annen sentral påvirkningsfaktor for elevers studievalg er rådgivningstjenesten. Elevene må få bedre veiledning og signaler i forhold til hva de skal velge. Rådgivere må være oppdatert på ulike studietilbud, hva studiene brukes til i arbeidslivet og hvilke kompetansebehov arbeidsmarkedet har. I denne sammenheng er det viktig å fokusere på en nær dialog og samarbeid mellom skole- og utdanningssektoren og arbeidslivet. Tekna mener derfor at det bør satses på å videreutvikle kompetanse- og samarbeidsarenaer som kan stimulere til nettopp dette, og vil her trekke frem Vitensentrenes rolle og potensial. Oppgaver som kan tillegges Vitensentrene er bl.a. leksehjelp, etter- og videreutdanning av lærere, fungere som praksisarena for lærerstudenter, samt skoleundervisning med moderne vitenskapelig utstyr.

For å stimulere til og sikre tilgangen på studenter innenfor høyere utdanning og forskning er det viktig med en økt innsats på utstyrssituasjonen for å signalisere til potensielle studenter at dette er et prioritert område.

Tekna mener følgende tiltak vil bidra til å sikre tilgangen på relevant kompetanse:

- kunnskap om hvilke faktorer som påvirker unges valg og bortvalg av utdanning/karriere
- bedre rådgivningstjeneste
- god lærerutdanning med fokus på differensiering både i forhold til fag og årstrinn
- nasjonalt etter- og videreutdanningsprogram for lærere
- innføring av lektor II-/gjestelærerordningen
- videreutvikle Vitensentrene som kompetanse- og samarbeidsarena
- økt satsing på utstyr

Læring i arbeidslivet

Gjennom prosjektet Kunnskapsdugnaden har Tekna sammen med NHO og LO satt søkelyset på kunnskap som sentral faktor i økonomien. Begrepet læringsøkonomi er et sentralt begrep i rapporten "Innovation and competence building in the learning economy – Implications for innovation policy" (Bengt-Åke Lundvall, 2008), som følger vedlagt. Her fremheves erfaringsbasert læring og innovasjon som like vesentlig i arbeidslivet som forskningsbasert læring og innovasjon. Erfaringsbasert læring synes å være særlig viktig i norsk økonomi. I Norge har vi mange små og mellomstore bedrifter med liten eller ingen kontakt med forskningsmiljøer. Tekna mener det er viktig å jobbe for økt innslag av akademikere som arbeidstakere i slike bedrifter.

I dagens økonomiske situasjon er det viktig å stimulere kompetanse, læring og innovasjon i arbeidslivet. Det er viktig å stimulere både kollektive og individuelle læreprosesser med et mål om å gjøre virksomheter til lærende organisasjoner. Vi har merket oss at samarbeidsutvalg i bedriftene virker positivt på opplæringsvirksomheten og mener at dette tydelig viser betydningen av at arbeidslivets organisasjoner involveres og engasjerer seg aktivt i læreprosessene. Tekna mener videre at det er viktig

med økt kunnskap om temaet. Norge har en sterk tradisjon innenfor arbeidslivsforskning gjennom flere tiår. Denne tradisjonen må videreføres og fortsatt knyttes opp mot innovasjons- og produktivitetsforskning.

Vi mener også at kompetanseutvikling er et viktig element i interessearbeidet i virksomhetene og at dette i større grad bør reflekteres i offentlig lønnspolitikk. Her kan man se for seg innføring av økonomiske incentiver gjennom f.eks en "skattefunn-ordning" for arbeidsgivere som tilrettelegger for kompetanseutvikling for sine medarbeidere.

Videre er det viktig at det kommer på plass finansiering av livsopphold under etter- og videreutdanning. Ut fra et resonnement om at den samfunnsøkonomiske gevinsten ved etter- og videreutdanning i de fleste tilfeller er større enn den bedriftsøkonomiske mener vi at offentlig medvirkning på dette området må vurderes.

Tekna mener at følgende tiltak vil bidra til styrking av læring i arbeidslivet:

- økonomiske incentiver til arbeidsgiver til kompetanseutvikling for samtlige medarbeidere, med spesielt fokus mot små og mellomstore bedrifter
- statlig medvirkning i finansiering av livsopphold under etter- og videreutdanning
- statlige økonomiske incitamentene for å øke antall akademikere i små og mellomstore bedrifter
- styrking av arbeidslivsforskningen med fokus på produktivitet, læring og innovasjon
- økt forskning om læreprosesser i organisasjoner
- samarbeid med arbeidslivets parter om å utvikle offentlige og private virksomheter til lærende organisasjoner

Skulle det være spørsmål omkring våre synspunkter på ovennevnte bidrar vi gjerne. Vi ønsker lykke til med det videre arbeidet med stortingsmeldingen.

Med vennlig hilsen
Tekna – Teknisk-naturvitenskapelig forening

Kåre Rygg Johnsen
Generalsekretær